

**ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Чорномаз Оксана Богданівна

УДК 342.951:[656.053.431](477)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ПРАВОВІДНОСИН У СФЕРІ ПАСАЖИРСЬКИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ
НА ЗАЛІЗНИЧНОМУ ТРАНСПОРТІ**

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Львів – 2007

Дисертацією є рукопис

Робота виконана на кафедрі адміністративного права та адміністративного процесу Львівського державного університету внутрішніх справ Міністерства внутрішніх справ України

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент
Ковалів Мирослав Володимирович,
Львівський державний університет
внутрішніх справ, професор кафедри
адміністративного права та
адміністративного процесу (м. Львів)

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
Калюжний Ростислав Андрійович,
Київський національний університет
внутрішніх справ, начальник кафедри
теорії держави та права (м. Київ)

кандидат юридичних наук
Мота Андрій Федорович,
Національна академія Державної
прикордонної служби України імені
Богдана Хмельницького, заступник
начальника кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового
права (м. Хмельницький)

Захист відбудеться 14 вересня 2007 року о 14 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради К 35.725.02 Львівського державного університету внутрішніх справ за адресою: 79007, м. Львів, вул. Городоцька, 26.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Львівського державного університету внутрішніх справ за адресою: 79007, м. Львів, вул. Городоцька, 26.

Автореферат розісланий 25 липня 2007 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

О. З. Панкевич

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження зумовлена значним науково-теоретичним і практичним значенням в Україні залізничних перевезень пасажирів та багажу для функціонування економіки країни, а також недосконалістю правового регулювання правовідносин, пов'язаних із цими перевезеннями.

Прагнення України увійти до єдиного політичного, економічного європейського простору вимагає серйозних змін у багатьох сферах життєдіяльності країни, зокрема транспортній, що передбачає вироблення єдиного механізму правового регулювання правовідносин, що виникають у даній галузі, а особливо у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті.

Про важливість проблеми в економічному вимірі свідчить хоча б той факт, що в Україні протягом 2002–2006 рр. пасажиропотік складав щорічно понад 5 млрд. пасажиро-кілометрів і спостерігається стала тенденція до збільшення цих показників.

Основи транспортного законодавства сучасної України були закладені у Законах України “Про транспорт” (1994 р.) та “Про залізничний транспорт” (1996 р.). Важливим етапом створення спеціального законодавства у сфері залізничного транспорту стала Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Статуту залізниць України” від 06.04.1998 р. № 457 та відомчі нормативні документи МВС України (накази МВС України № 740 від 25.07.2002 р. “Про систему комплексної безпеки вантажних та пасажирських перевезень на трансєвропейських транспортних магістралях” та № 261 від 18.04.2005 р. “Про створення Управління МВС України на транспорті”).

Водночас, мають місце прогалини, що суттєво впливають на якість адміністративно-правового регулювання правовідносин у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті України.

Теоретичною базою дисертаційного дослідження є праці таких провідних вітчизняних вчених-адміністративістів, як В.Б. Авер'янова, Д.М. Бахраха, Ю.П. Битяка, І.Л. Бородіна, І.П. Голосніченка, Є.В. Додіна, Р.А. Калюжного, С.В. Ківалова, А.П. Ключніченка, Л.В. Ковалюк, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюка, В.С. Куйбіди, В.І. Олефіра, О.І. Остапенка, Ю.С. Шемшученка, В.К. Шкарупи та інших.

Окремі питання адміністративно-правового регулювання правовідносин у сфері пасажирських перевезень розглядалися у наукових працях І.В. Булгакової, В.К. Гіжевського, Е.Ф. Демського, М.В. Коваліва, В.І. Куделя, А.В. Мілашевича, В.Й. Развадовського, А.Є. Шевченка, О.О. Юхна та інших провідних науковців. Водночас, слід підкреслити, що в існуючих працях саме регулювання правовідносин у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті в умовах розбудови незалежної держави розглядалося фрагментарно, а в комплексі дана тема в Україні не досліджувалася.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до Програми розвитку національної мережі міжнародних транспортних коридорів в Україні на 2006–2010 рр., затвердженої Постановою Кабінету Міністрів України від 12.04.2006 р. № 496 (п. 5); планів наукових досліджень МВС України (п. 33, п. 48 Пріоритетних напрямів наукових та дисертаційних досліджень, які потребують першочергового розроблення і впровадження у практичну діяльність органів внутрішніх справ на період 2004–2009 рр., затверджених наказом МВС України № 755 від 05.07.2004 р.) та Львівського державного університету внутрішніх справ (п. 1 Перспективного плану НД та ДКР на 2005–2010 рр. за пріоритетними напрямками наукових досліджень, які потребують першочергової розробки і впровадження в практичну діяльність органів внутрішніх справ, затвердженого на засіданні Вченої ради від 26.08.2005 р., протокол № 1).

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає у визначенні адміністративно-правових засад, юридичної природи та сутності закономірностей розвитку адміністративних правовідносин, що виникають у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті; у з'ясуванні їх місця у системі державного управління, організаційно-правового забезпечення щодо удосконалення цієї сфери.

Для досягнення поставленої мети визначені такі завдання:

- узагальнити організаційні та функціональні засади діяльності пасажирського залізничного транспорту в Україні;
- проаналізувати правовідносини у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті та визначити особливості їх адміністративно-правового регулювання;

- охарактеризувати форми та методи адміністративно-правового регулювання правовідносин у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті;

- визначити систему суб'єктів регулювання правовідносин у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті, охарактеризувавши напрями та форми їх діяльності;

- з'ясувати особливості використання адміністративно-правових засобів забезпечення правовідносин у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті;

- розкрити зміст та особливості адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті;

- розробити пропозиції щодо удосконалення законодавства України, що регулюють правовідносини у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті.

Предметом дослідження є адміністративно-правове регулювання правовідносин у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті.

Методи дослідження. Для вирішення поставлених завдань використовувалися загальнонаукові та спеціально-юридичні методи пізнання правових явищ: історико-правовий, порівняльно-правовий, статистичний, системно-функціональний, формально-юридичний, соціологічний, логіко-семантичний та інші. Їх застосування ґрунтується на комплексному підході, що дає можливість досліджувати проблеми в єдності їх соціального змісту та юридичної форми.

За допомогою історико-правового методу досліджено розвиток залізничного транспорту та загальні підходи до становлення законодавства про залізничні пасажирські перевезення (підрозділ 1.1.); порівняльно-правового методу – здійснено порівняння вітчизняного та зарубіжного законодавства (підрозділ 1.2, 3.1.); статистичного методу – узагальнено результати адміністративної практики притягнення до відповідальності за порушення чинного законодавства щодо пасажироперевезень на залізничному транспорті (підрозділ 2.3.); системно-функціонального методу – здійснено розкриття теоретичних та практичних положень правової організації забезпечення діяльності

суб'єктів залізничного транспорту (підрозділ 2.2.); формально-юридичного методу – проаналізовано зміст законодавчих та інших нормативно-правових актів, які регламентують адміністративно-правове регулювання правовідносин у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті (підрозділ 1.2, 3.1.); соціологічного методу – проведено аналіз опитувань працівників транспортної міліції щодо адміністративно-правового забезпечення правовідносин, пов'язаних із перевезенням пасажирів на залізничному транспорті (підрозділ 3.1.); логіко-семантичного методу – внесено пропозиції щодо вдосконалення законодавства України у даній сфері (підрозділ 3.2.).

Застосування зазначених методів дозволило різнобічно проаналізувати правові аспекти адміністративного регулювання правовідносин у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті України, систематизувати емпіричні дані й отримати власні теоретичні результати для досягнення поставленої мети.

Науково-теоретичне підґрунтя дисертації склали розробки фахівців у галузі адміністративного, цивільного права, теорії управління тощо. *Нормативно-правовою основою роботи* стали положення Конституції України, законів та інших нормативно-правових актів України й зарубіжних країн. *Емпіричну базу* дослідження становлять узагальнення практики застосування адміністративного законодавства та статистично-довідкові матеріали про діяльність транспортної міліції України. Поглибленому вивченню проблеми слугували проведені дисертантом опитування 277 працівників лінійного управління на Львівській залізниці УМВС України на транспорті, з них 186 осіб старшого та середнього начальницького складу та 91 працівник молодшого начальницького складу, 104 працівника воєнізованої охорони відокремленого підрозділу “Служба охорони” Державного територіально-галузевого об'єднання “Львівська залізниця”, 32 працівника міжрайонних транспортних прокуратур областей західного регіону.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертація є одним із перших в Україні досліджень, присвячених адміністративно-правовому регулюванню правовідносин у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті.

У результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових теоретичних положень, обґрунтовано висновки, рекомендації та пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства України.

Найістотнішими результатами дослідження, що зумовлюють його новизну і визначають внесок автора у розроблення зазначеної проблематики є наступні положення і висновки:

уперше:

- розкрито сучасний стан правовідносин у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті;
- обґрунтовано необхідність внесення змін та доповнень до відомчих нормативно-правових актів при зміні організаційних засад діяльності суб'єктів інфраструктури пасажирських перевезень;
- доведено необхідність нормативного визначення показників чисельності працівників правоохоронних органів, які виступають суб'єктами правовідносин у сфері пасажирських перевезень;
- уточнено організаційно-штатну структуру органів внутрішніх справ на транспорті, які обслуговують пасажирські перевезення в частині забезпечення громадського порядку в поїздах місцевого, дальнього та міжнародного пасажирського сполучення;
- внесено ряд конкретних пропозицій щодо змісту нормативно-правових актів у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті з урахуванням норм та вимог Європейського Союзу, особливо у сфері охорони громадського порядку та громадської безпеки;

набули подальшого розвитку:

- обґрунтування необхідності встановлення чисельності працівників патрульно-постової служби міліції для забезпечення охорони громадського порядку на залізничному транспорті;
- організаційно-правові засади регулювання правовідносин у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті;
- пропозиції щодо змін та доповнень до Кодексу України про адміністративні правопорушення у сфері порушення правил щодо охорони правопорядку і безпеки руху на залізничному транспорті.

На підставі висновків пропонуються відповідні зміни та доповнення до законодавства України з регулювання перевезення пасажирів на залізничному транспорті. Аргументація щодо необхідності запропонованих змін та доповнень до законодавства, а також зміст пропозицій подано в дисертаційній роботі.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що сформульовані й обґрунтовані в дисертації висновки і пропозиції становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес:

- у науково-дослідній сфері – основні висновки дослідження можуть бути використані для подальшої розробки правового забезпечення пасажирських перевезень, визначення шляхів адаптації нормативної бази до вимог Європейського Союзу;

- у правотворчості – використання результатів дослідження сприятиме удосконаленню нормативно-правового регулювання правовідносин у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті;

- у правозастосовчій діяльності – використання отриманих результатів дозволить покращити практичну діяльність органів залізничного транспорту, підрозділів внутрішніх справ на транспорті щодо застосування адміністративно-правових норм у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті;

- у навчальному процесі – матеріали дисертаційного дослідження можуть бути використані під час проведення занять із навчальних дисциплін “Адміністративне право”, “Основи управління в ОВС”, “Адміністративна діяльність ОВС”; у системі службової підготовки підрозділів патрульно-постової служби лінійних управлінь на транспорті з питань практичної діяльності щодо супроводження пасажирських поїздів.

Апробація результатів дослідження. Підсумки роботи, розробки і вирішення проблеми оприлюднені на міжнародній науково-практичній конференції молодих вчених “П’яті осінні юридичні читання” (27–28.10.2006 р., Хмельницький університет управління та права); науково-практичній конференції “Взаємодія правоохоронних органів та державних структур у протидії екологічній небезпеці” (03.11.2006 р., Львівський державний університет внутрішніх справ); науково-звітній конференції “Проблеми діяльності кримінальної міліції в умовах розбудови правової держави” (16.02.2007 р., Львівський державний університет внутрішніх справ); науково-практичному семінарі “Проблеми застосування інформаційних технологій у діяльності ОВС, навчальному процесі та взаємодії з іншими службами” (01.12.2006 р., Львівський державний університет внутрішніх справ).

Матеріали дисертації використовувались у навчальному процесі Львівського державного університету внутрішніх справ при викладанні навчальних курсів “Адміністративне право”, “Основи управління в ОВС”, “Адміністративна діяльність ОВС” (акт впровадження результатів дисертаційного дослідження від 01.02.2007 р.), а також при підготовці методичних рекомендацій та проведенні службових занять з

підрозділами міліції громадської безпеки щодо організації роботи нарядів міліції під час супроводження пасажирських поїздів (акт впровадження результатів дисертаційного дослідження від 01.02.2007 р.).

Публікації. Основні положення і висновки дисертації викладено у п'яти наукових статтях, що опубліковані у фахових виданнях, перелік яких затверджено ВАК України.

Структура дисертації. Відповідно до мети, завдань та предмета дослідження дисертація складається із вступу, трьох розділів, які містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 212 сторінок, з яких 161 сторінка основного тексту, 22 сторінки списку використаних джерел (228 найменувань), 29 сторінок додатків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовується вибір теми дисертації, її актуальність, ступінь дослідження проблеми, визначається її зв'язок з державними науковими програмами, планами і темами, а також мета, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, розкривається наукова новизна, висвітлюється теоретична та емпірична бази, практичне значення одержаних результатів, подаються відомості про їх апробацію та впровадження.

Перший розділ “Загальнотеоретичні засади адміністративно-правового регулювання правовідносин у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті” складається з трьох підрозділів та містить з'ясування сутності та значення адміністративно-правового регулювання правовідносин у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті, аналіз форм та методів цього процесу.

У підрозділі 1.1. *“Історичний аспект адміністративно-правового регулювання правовідносин у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті”*, на підставі аналізу праць вітчизняних і зарубіжних вчених обґрунтовується місце адміністративно-правового регулювання правовідносин, що виникають у сфері перевезення пасажирів на залізничному транспорті та регулюються нормами адміністративного, цивільного, міжнародного та інших галузей права. Відзначається, що засадами адміністративно-правового регулювання правовідносин у сфері пасажирських перевезень залізничним

транспорт виступають встановлені на основі адміністративних норм, правил, стандартів та засобів правового регулювання громадський порядок та громадська безпека на об'єктах залізничного транспорту.

У підрозділі 1.2. *“Загальна характеристика правовідносин у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті”* зазначається, що норми права, які регулюють правовідносини у сфері пасажирських перевезень об'єднані єдиним предметом правового регулювання – суспільними відносинами щодо функціонування залізничного транспорту. Зміст діяльності суб'єктів правовідносин у сфері перевезень пасажирів обумовлений особливостями, які визначаються організаційно-штатною структурою Укрзалізниці, рівнем розвитку технологій транспортування тощо.

Подана характеристика нормативно-правових актів, які забезпечують організацію перевезення пасажирів, надання якісних послуг; показана економічна потреба удосконалення адміністративно-правового регулювання у сфері пасажирських перевезень, а також співвідношення між якістю наданих послуг та ефективністю організації та перевезення пасажирів, доцільність впровадження у законодавство України норм Європейського Союзу щодо перевезення пасажирів залізницею.

У підрозділі 1.3. *“Форми та методи адміністративно-правового регулювання правовідносин у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті”* наголошується, що адміністративно-правові відносини визначаються як інтегруючий фактор, за допомогою якого відбувається об'єднання зусиль різних суб'єктів системи забезпечення пасажирських перевезень в єдину сукупність для досягнення загальної мети. Форми та методи адміністративно-правових відносин визначаються на основі самостійності, субординації, з урахуванням територіального і галузевого принципів регулювання, забезпечення належної погодженості всіх координуючих елементів (організація, планування, контроль), які складають систему. Адміністративно-правові відносини регулюють спільну діяльність суб'єктів для забезпечення пасажирських перевезень, узгоджену за метою, місцем та часом і спрямовану на якісне та ефективне виконання покладених на них функцій.

Другий розділ “Адміністративно-правовий механізм регулювання правовідносин у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті” складається з трьох підрозділів, які містять аналіз механізму адміністративно-правового регулювання у сфері

пасажирських перевезень на залізничному транспорті, визначення ознак, що утворюють систему суб'єктів забезпечення пасажирських перевезень на залізничному транспорті.

У підрозділі 2.1. *“Особливості адміністративно-правового механізму регулювання правовідносин у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті”* досліджується сутність механізму адміністративно-правового регулювання відносин у сфері пасажирських перевезень.

На основі дослідження практики правового регулювання побудована система нормативно-правових актів за юридичною силою, з урахуванням галузей їх застосування. До елементів механізму правового регулювання у сфері пасажирських перевезень віднесено норми права, правові відносини, акти реалізації прав та обов'язків. Підкреслено, що під час пасажирських перевезень регулятором суспільних відносин у цій сфері виступають адміністративно-правові норми.

У підрозділі 2.2. *“Суб'єкти правовідносин у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті, їх взаємодія”* аналізуються суб'єкти, на які покладається забезпечення пасажирських перевезень. До цих суб'єктів відносяться: а) держава в особі уповноважених органів; б) суб'єкти господарювання; в) громадські організації та громадяни.

Основними суб'єктами забезпечення пасажирських перевезень виступають – державні органи управління транспортною мережею. Вони поділяються на такі рівні: загальнодержавний, регіональний, місцевий, які створюються міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади і спрямовані на забезпечення потреб громадян у перевезеннях, створення безпечних умов щодо користування залізничним транспортом, запобігання надзвичайних ситуацій техногенного характеру. Зазначеним суб'єктам притаманні наступні ознаки: 1) певна структурна відокремленість суб'єкта; 2) порядок утворення, діяльності, реорганізації, ліквідації; 3) наявність державно-владних повноважень, визначених відповідним нормативним актом тощо.

Відповідно до вказаних ознак, суб'єкти забезпечення пасажирських перевезень утворюють організаційно відокремлену складову – систему державних органів, наділених державно-владними, розпорядчими, організаційними повноваженнями щодо здійснення завдань та реалізації функцій державної політики у зазначеній сфері.

У підрозділі 2.3. “Адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті” наголошується, що у процесі адміністративних правовідносин їх учасники реалізують права та обов’язки, встановлені адміністративно-правовими нормами, зокрема обов’язок відшкодувати нанесену суспільним відносинам шкоду.

Розкривається зміст адміністративно-правового інституту відповідальності – сукупності правових норм, які регулюють суспільні відносини, що складаються при порушенні правил користування, безпеки громадян на залізничному транспорті та інших норм технологічного і соціального характеру і встановлюють поняття та принципи адміністративної відповідальності, складів адміністративних правопорушень, а також правове положення суб’єктів адміністративної юрисдикції на залізничному транспорті. Підставою адміністративної відповідальності є вчинення адміністративного правопорушення, під яким слід розуміти винне протиправне діяння, що посягає на охоронювані нормами адміністративного права суспільні відносини, які складаються у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті.

Третій розділ “Удосконалення організаційно-правового забезпечення правовідносин у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті” складається з двох підрозділів та містить основні шляхи удосконалення організаційно-правових засад державного регулювання правовідносин у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті.

У підрозділі 3.1. “Удосконалення правового регулювання правовідносин у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті” підкреслено, що чинне вітчизняне законодавство щодо пасажирських перевезень не відповідає вимогам транспортного законодавства Європейського Союзу та потребує подальшого розвитку.

Аналіз законодавчих актів, відомчих документів та наукових досліджень щодо транспорту, зокрема у сфері пасажирських перевезень, дали можливість визначити основні напрями розвитку організаційно-правових засад державного регулювання діяльності залізничного транспорту, правоохоронних структур, органів місцевого самоврядування, громадських організацій в Україні. Серед них є:

- зміни в структурі адміністративно-правових відносин у вигляді переходу до єдиної форми організації управління без розподілу на державний та приватний сектор економіки;

- зміни в структурі суб'єктів правовідносин та їх компетенції (підвищення ролі органів місцевого самоврядування), орієнтації на входження до європейської системи транспортних магістралей;

- зміни змісту та меж державного впливу у сфері пасажирських перевезень у зв'язку з перерозподілом повноважень між центральними та місцевими органами виконавчої влади, впровадження новітніх технологій транспортування.

Звертається увага на те, що удосконалення правового регулювання пасажирських перевезень повинно здійснюватися з урахуванням норм та стандартів Європейського Союзу, посилення державного контролю за якістю наданих послуг населенню та забезпечення громадського порядку та громадської безпеки на залізничному транспорті.

У підрозділі 3.2. *“Шляхи підвищення ефективності регулювання правовідносин у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті”* зазначено, що недостатня ефективність адміністративно-правового регулювання діяльності суб'єктів правовідносин обумовлена недосконалістю нормативно-правового забезпечення, у зв'язку з чим були розроблені відповідні пропозиції щодо удосконалення норм чинного законодавства у зазначеній сфері. Однією з них є нормативне забезпечення організації охорони громадського порядку на залізничному транспорті, що пропонується здійснити шляхом зміни типової структури підрозділів транспортної міліції, яка повинна визначати штатну побудову та повноваження окремих підрозділів транспортної міліції. З метою підвищення ефективності попередження правопорушень розроблені пропозиції щодо підготовки спільної інструкції Міністерства транспорту та зв'язку України і МВС України для координації взаємодії суб'єктів системи забезпечення пасажирських перевезень з питань охорони громадського порядку.

ВИСНОВКИ

На основі аналізу чинного законодавства України, теоретичного осмислення наукових праць із зазначеної проблеми, сформульовано низку узагальнень, пропозицій та рекомендацій, спрямованих на удосконалення правового регулювання правовідносин у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті:

1. Адміністративні правовідносини у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті забезпечують всебічний розвиток транспортної мережі як важливого елемента соціальної цінності суспільства, обумовлюють структурні зміни в економічному

житті, несуть відповідні матеріальні блага, гарантовані права щодо задоволення зростаючих потреб населення та промисловості.

2. Адміністративно-правове регулювання правовідносин у сфері пасажирських перевезень становлять сукупність норм, прийомів і способів, за допомогою яких держава впливає на суспільні відносини у зазначеній сфері з метою всебічного забезпечення правопорядку, запобігання та припинення правопорушень, притягнення винних до відповідальності та інших способів впровадження в життя державної політики у галузі пасажирських залізничних перевезень.

3. До органів забезпечення пасажирських перевезень на залізничному транспорті належать органи державного управління, підприємства, організації і установи. Серед них: лінійні управління УМВС України на транспорті, господарсько-розрахункова пасажирська служба Державного територіально-галузевого об'єднання (залізниці), пасажирська служба дирекції залізничних перевезень, вагонні депо та ін., які від імені держави забезпечують якість послуг при перевезенні пасажирів на залізничному транспорті та несуть відповідальність у встановленому законом порядку.

4. Адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті найефективніше реалізується методом адміністративного примусу.

5. Аналіз умов діяльності підприємств, установ та організацій, які входять в інфраструктуру пасажирських перевезень на залізничному транспорті, засвідчує необхідність узгодження організаційних заходів з усіма зацікавленими державними органами, з органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями з метою забезпечення комплексного впливу на якість надання населенню послуг у перевезеннях, що і є метою організаційних засад правового регулювання.

6. Серед пріоритетних напрямів удосконалення правового регулювання правовідносин на залізничному транспорті відзначено:

по-перше, подальшу оптимізацію організаційно-управлінських засад правоохоронної діяльності транспортної міліції, служби охорони залізниці, транспортної прокуратури та інших органів;

по-друге, необхідність подальшого розвитку різних форм співпраці між адміністраціями залізниць та органами внутрішніх справ на транспорті;

по-третє, необхідність забезпечення удосконалення правової основи роботи служб та підрозділів транспортної міліції, їх взаємодію

зі спеціалізованими підрозділами залізничного транспорту, які забезпечують охорону майна, безпеки громадян на об'єктах залізничного транспорту.

7. Сформульовано низку пропозицій та рекомендацій, спрямованих на удосконалення адміністративно-правового регулювання правовідносин у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті, зокрема:

- запропоновано внести доповнення до окремих статей Закону України “Про залізничний транспорт”, що дасть можливість застосувати норми адміністративного права для регулювання правовідносин у сфері пасажирських перевезень;

- запропоновано зміни до ст.ст. 109, 110 до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо забезпечення безпеки громадян на об'єктах залізничного транспорту;

- у Статут патрульно-постової служби міліції України запропоновано внесення змін та доповнень до розділу VII п. 4 “Несення патрульно-постової служби” щодо правил безпеки громадян на залізничному транспорті;

- розроблено проект Інструкції з організації роботи патрульно-постової служби міліції та членів громадських формувань з охорони громадського порядку при супроводженні пасажирських поїздів, а також їх взаємодії з працівниками поїзних бригад на залізницях України.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. *Чорномаз О.Б.* Напрями взаємодії ОВС з громадськістю щодо забезпечення охорони громадського порядку на залізничному транспорті // Вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – 2006. – № 3. – С. 144–150.

2. *Чорномаз О.Б.* Окремі питання адміністративної відповідальності за правопорушення у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті // Юридична Україна. – 2006. – № 11. – С. 35–40.

3. *Чорномаз О.Б.* Профілактика правопорушень серед неповнолітніх на залізничному транспорті // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2006. – № 34. – С. 182–188.

4. *Чорномаз О.Б.* Заходи адміністративного примусу на залізничному транспорті // Науковий вісник Київського національного

університету внутрішніх справ. – 2007. – № 1. – С. 39–45.

5. *Чорномаз О.Б.* Деякі проблеми профілактики правопорушень на залізничному транспорті // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. – 2007. – Вип. 1. – С. 410–418.

6. *Чорномаз О.Б.* Забезпечення охорони громадського порядку – важлива складова частина діяльності органів внутрішніх справ на залізничному транспорті // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених “П’яті осінні юридичні читання” (27–28 жовтня 2006 р.) – Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2006. – С. 117–119.

7. *Чорномаз О.Б.* Екологічний контроль у сфері транспорту України: поняття, сутність та шляхи вдосконалення // Матеріали науково-практичної конференції “Взаємодія правоохоронних органів та державних структур у протидії екологічній небезпеці” (3 листопада 2006 р.) – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2007. – С. 82–83.

8. *Чорномаз О.Б.* Загальна характеристика діяльності суб’єктів правовідносин у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті // Матеріали науково-звітної конференції “Проблеми діяльності кримінальної міліції в умовах розбудови правової держави” (16 лютого 2007 р.) – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2007. – С. 66–70.

АНОТАЦІЯ

Чорномаз О.Б. Адміністративно-правове регулювання правовідносин у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Львівський державний університет внутрішніх справ, Львів, 2007.

Дисертацію присвячено комплексному дослідженню адміністративно-правового регулювання правовідносин у сфері пасажирських перевезень на залізничному транспорті. Розглянуто особливості пасажирських перевезень як об’єкта державного регулювання, систему суб’єктів та їх взаємодію. Сформульовані пропозиції щодо вдосконалення вітчизняного законодавства у сфері

державного регулювання діяльності пасажирського залізничного транспорту, посилення контролю за якістю транспортних послуг, громадським порядком, техногенною безпекою на залізничному транспорті.

Ключові слова: адміністративно-правове регулювання, пасажирські залізничні перевезення, правовідносини, механізм правового регулювання, суб'єкти перевезення, громадський порядок на залізничному транспорті.

АННОТАЦИЯ

Чорномаз О.Б. Административно-правовое регулирование правоотношений в сфере пассажирских перевозок на железнодорожном транспорте. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право; информационное право. – Львовский государственный университет внутренних дел, Львов, 2007.

Диссертация посвящена комплексному исследованию административно-правового регулирования правоотношений, возникающих при железнодорожных перевозках пассажиров в Украине.

В работе применен системный подход к исследованию форм и методов правового регулирования. Проанализирован механизм регулирования правоотношений как комплекса специальных мероприятий, средств и способов, имеющих юридическое содержание и направленных на эффективное управление системой пассажирских перевозок железнодорожным транспортом в Украине.

Значительное внимание уделено изучению субъектов административно-правового обеспечения перевозочного процесса. Административная ответственность за правонарушения в сфере пассажирских перевозок наиболее эффективно реализуется методом административного принуждения. Это определяет ответственность за проступки, совершенные в рассматриваемом круге общественных отношений, и направляет усилия субъектов на выполнение норм и правил, которые действуют на транспорте в отношении соблюдения безопасности движения, повышения уровня обеспечения прав и законных интересов граждан.

Анализ правовой деятельности субъектов перевозок пассажиров, позволил сделать вывод о необходимости разработки совместной

инструкции, направленной на удовлетворение потребностей населения и юридических лиц в качественных услугах, поддержании общественного порядка на объектах железных дорог, повышении безопасности.

Генезис норм Закона Украины “О железнодорожном транспорте” показывает, что эффективность правового регулирования не соответствует уровню, предъявляемому к данному виду юридической деятельности в ЕС. Повышению эффективности здесь может служить улучшение взаимодействия со всеми субъектами железнодорожных сообщений, что отражено в предложениях по изменению законодательных норм и создаст условия для ускорения адаптации нормативной базы железнодорожной отрасли Украины к стандартам в странах ЕС.

Ключевые слова: административно-правовое регулирование, пассажирские железнодорожные перевозки, правоотношения, механизм правового регулирования, субъекты перевозок, общественный порядок на железнодорожном транспорте.

SUMMARY

Chornomaz O.B. The administrative – law regulation of legal relations in the sphere of passengers transportations on the railway transport. – Manuscript.

The dissertation for obtaining a scientific degree of the candidate’s of law on the speciality 12.00.07 – Administrative Law and Procedure, Financial Law, Information Law. – Lviv State University of Internal Affairs, Lviv, 2007.

The Dissertation is devoted to the examination of administrative – law regulation of legal relation in the sphere of passengers transportation by the railway transport. The peculiarities of passengers transportations as the subject of state regulation, the system of subject and it’s interaction was considered. The suggestions on improving the native legislation in the sphere of state regulation of passengers railway transport activity, introduction the intensification of control over the quality of transport service, of public order, of technical security on the railway transport were formulated.

Key words: administrative – law regulation, passengers railway transportations, legal relations, legal regulation mechanism, subject transportations, public legal on the railway transport.